

O informacijah javnega značaja

VODIČ ZA ZAČETNIKE

VPRAŠAJ DRŽAVO

Transparency International Slovenia – Društvo Integriteta je nevladna, neodvisna in neprofitna organizacija. Naš namen uresničujemo z razvojem in izvajanjem preventivnih programov za ozaveščanje javnosti o potrebah po visoki ravni integritete v družbi, objektivnem ugotavljanju dejanskega stanja etike, integritete in korupcije v Republiki Sloveniji ter pogojih za to. Transparency International Slovenia je član mreže Transparency International. Več na www.transparency.si.

Transparency International (TI) je največja mednarodna organizacija za boj proti korupciji na svetu. Po svetu ima več kot 100 samostojnih partnerjev in mednarodni sekretariat v Berlinu. Transparency International povečuje ozaveščenost o škodljivih učinkih korupcije in sodeluje z vladami, s podjetji in z nevladnimi organizacijami, njen namen pa sta razvoj in izvajanje učinkovitih ukrepov za spopadanje s korupcijo.

Založnik in izdajatelj: Transparency International Slovenia – Društvo Integriteta

Avtorja: Jernej Trebežnik in Ana Šemerl Harmel

Pregled: Maruša Babnik

Letnica: 2023

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Prizadevali smo si za pravilnost podatkov v tem poročilu. Za vse informacije znotraj dokumenta je verjeti, da so resnične. Kljub vsemu TI Slovenia ne more prevzeti odgovornosti za posledice uporabe dokumenta za druge namene in v drugih kontekstih. Izvedba projekta *Vprašaj državo: enostaven dostop do informacij javnega značaja* financira Sklad NVO Ministrstva za javno upravo. Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč financerja.

Uvod

Dostop do informacij javnega značaja je **ustavno utemeljena pravica**. Zagotavlja ga 39. člen ustave, ki govori o svobodi izražanja:

»Vsakdo ima pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon.«

Pravico do obveščenosti poleg tega od leta 2003 ureja **Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ)**. Leta 2015 je zakonska sprememba onemogočila še preprečevanje zaračunavanja stroškov dela, leta 2018 pa zaračunavanje stroškov zaradi stranske udeležbe.

1. Kdo lahko zahteva informacije javnega značaja?

Informacije javnega značaja lahko zahteva vsaka pravna ali fizična oseba. Ni pomembno, ali ste državljan, tujec z dovoljenjem za prebivanje, ali pa imate morda kakšen drug pravni status. Prav tako lahko informacije zahteva vsaka pravna oseba, torej neodvisno od sedeža, tipa organizacije (društvo, delniška družba, banka, nevladna organizacija) ali od drugih opredeljenih elementov.

Pravica dostopati do informacij javnega značaja je torej neodvisna od pravnega statusa prosilca in enaka za vse.

Informacije javnega značaja bodo morda zanimive dijakom in študentom, ki bi želeli svoje seminarske ali diplomske naloge obogatiti s svežimi, aktualnimi podatki. Podobno lahko velja tudi za učitelje in profesorje, ki bi želeli na ta način popestriti svoja predavanja, ali pa za županskega kandidata, ki želi svojo kampanjo podkrepiti s podatki o delovanju aktualnega župana.

2. Od koga lahko zahtevam informacije javnega značaja?

Informacije javnega značaja vam morajo posredovati državni organi, organi lokalnih skupnosti, **javne agencije, javni skladi in druge osebe javnega prava, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb**. Vse te osebe javnega prava imajo Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja (v nadaljevanju ZDIJZ) enotno poimenovanje **tj. organi**.

Poleg organov pa vam morajo informacije posredovati tudi t.i. **subjekti pod prevladujočim vplivom oseb javnega prava**. To so gospodarske družbe in druge pravne osebe zasebnega prava pod neposrednim ali posrednim prevladujočim vplivom, posamično ali skupaj, Republike Slovenije, samoupravnih lokalnih skupnosti in drugih oseb javnega prava. Pri čemer do prevladujočega vpliva pride, ko Republika Slovenija, samoupravne lokalne skupnosti ali druge osebe javnega prava, posamično ali skupaj:

- v gospodarski družbi, neposredno ali posredno prek druge gospodarske družbe ali druge pravne osebe zasebnega prava, lahko izvajajo prevladujoč vpliv na podlagi večinskega deleža vpisanega kapitala ali imajo pravico nadzora večine ali lahko imenujejo več kot polovico članov poslovodnega ali nadzornega organa, ali
- v drugi pravni osebi zasebnega prava, ki ni gospodarska družba, neposredno ali posredno prek druge gospodarske družbe ali druge pravne osebe zasebnega prava, nastopajo kot ustanovitelji.

Pod prevladujočim vplivom pa je tudi banka, ki je deležna ukrepov za krepitev stabilnosti bank.

Primer iz prakse Informacijskega pooblaščenca: V odločbi št. 0900-171/2007/4 z dne 30. 10. 2007 je Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju IP) odločil o pritožbi prosilca zaradi molka Odbojarske zveze Slovenije. Na to organizacijo je prosilec naslovil zahtevo za dostop do informacij javnega značaja, v kateri je zahteval fotokopijo dveh zapisnikov arbitražne komisije. Odbojarska zveza Slovenije prosilcu na njegovo zahtevo ni odgovorila, zato je ta pri IP vložil pritožbo zaradi molka organa. IP je ugotovil, da Odbojarska zveza Slovenije ni zavezanec (oziroma ni organ) po 1. odstavku 1. člena ZDIJZ in zato ni pasivno legitimirana za posredovanje informacij javnega značaja. Odbojarska zveza Slovenije namreč v ničemer ne izvaja oblastne funkcije ali javne službe ter nima javnega pooblastila, temveč je bila kot prostovoljna zveza društev in organizacij, katerih dejavnost je športna igra odbojke, ustanovljena s ciljem pospeševanja razvoja odbojke v Republiki Sloveniji (1. člen Statuta Odbojarske zveze Slovenije z dne 18. 5. 2006, v nadaljevanju Statut).¹

Vsi zavezanci za posredovanje informacij javnega značaja so vpisani v javnem registru zavezancev, ki ga vodi Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES). Register je javno dostopen na njihovem spletnem naslovu:

https://www.ajpes.si/Registri/Drugi_registri/Zavezanci_za_informacije_javnega_znacaja/Splosno

Zavezanci se v register vpisujejo in se iz registra brišejo neposredno na podlagi podatkov iz uradnih evidenc in podatkov. Register se posodablja dnevno.

Nasvet: če niste prepričani ali vam je izbrana organizacija dolžna posredovati informacije javnega značaja, preglejte objavljene odgovore na naši spletni strani, če gre za podobno zahtevo, ki je enkrat že bila pozitivno rešena ste verjetno izbrali pravega naslovnika vaše zahteve. Lahko pa se prepričate tudi s pomočjo iskalnika Registera zavezancev na AJPESu.

Ministrstva imajo na svojih spletnih straneh sicer pogosto že objavljena najpogostejša vprašanja, tako da lahko za odgovori najprej pobrskate tudi tam.

3. Kaj oz. katere informacije lahko zahtevam od organov?

Zakon (ZDIJZ) določa tri temeljne pogoje, ki naj jih informacija javnega značaja izpolnjuje, to so:

- izvirati mora iz delovnega področja organa;
- organ z informacijo razpolaga;
- nahajati se mora v materializirani obliki

Vsebinsko lahko informacija javnega značaja predstavlja kakršnokoli informacijo, povezano s politikami organa, njegovimi odločitvami ali dejavnostjo.

Informacije javnega značaja so torej kakršne koli informacije, ki se nahajajo pri zavezancih, npr.: računi za poslovno kosilo, podatki o bruto plači župana, podatki o stroških odvetniških storitev, podatki o pretoku rek.

Informacije so lahko v obliki dokumenta, dosjeja, evidence ali drugega dokumentarnega dokumenta. Lahko gre za dokumentacijo, ki jo zavezanec izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom, ali pa jih pridobil od drugih oseb.

---

¹ IP: 15 let Zakona o dostopu do informacij javnega značaja, Vodnik po praksi informacijskega pooblaščenca, str. 7. Dostop: https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/vodniki/Vodnik_po_praksi_ZDIJZ_IP.pdf

Bodite pozorni, da misli in ideje niso informacije javnega značaja. Če vas torej npr. zanima informacija o tem, kdaj namerava občina zgraditi novo knjižnico, verjetno v svoji zahtevi ne boste uspešni. Taka informacija še ni materializirana in verjetno še ne obstaja. Podobno velja tudi za vprašanje o hobijih funkcionarjev. To niso informacije javnega značaja in vaša zahteva za dostop bo zavrnjena.

Ne pozabite, da je pravica dostopati do informacij javnega značaja, vaša legitimna pravica in zato ne potrebujete posebnega razloga. Zavedajte se, da so informacije javnega značaja v praksi lahko dobrodošlo orodje, pa naj gre za podkrepitev vaše argumentacije ali javne kampanje, izvajanje nadzora nad porabljenimi javnimi sredstvi, ipd.

Primer iz naše prakse: Občino Maribor smo zaprosili za posredovanje računov za elektriko za glavno stavbo za leto 2021. Občina je našo zahtevo zavrnila z obrazložitvijo, da zahtevana informacija ne izpolnjuje enega od kriterijev 4. čl. ZDIJZ, ker ne spada v delovno področje organa. Na odločitev smo se pritožili. IP je pritožbi ugodil. Presodil je, da so računi za porabljeno elektriko, kot knjigovodske listine, ki so podlaga za izplačilo iz občinskega proračuna, nedvomno v zvezi z javnopravnimi nalogami organa, kot jih določa Zakon o javnih financah. Finančno poslovanje organa ni prosto in neregulirano niti ne poteka iz »lastnih« sredstev, ampak gre za javnofinančno področje, ki je urejeno z javnopravnimi predpisi, iz katerih za organ izhajajo določene obveznosti, posledično pa informacije, ki iz tega izvirajo, zapadejo pod delovno področje organa v smislu 4. člena ZDIJZ.²

Podjetniki z novo poslovno idejo lahko z inovativno rabo informacij javnega značaja ustvarijo nov produkt, npr. spletno ali mobilno aplikacijo o vremenu, porabi elektrike ali pa prisotnosti poslancev na sejah državnega zbora. Ker gre pri tem za t.i. »ponovno rabo« IJZ, mora to prosilec navesti že v zahtevi. V teh posebnih primerih mora prosilec v zahtevi za dostop navesti za kakšen namen želi informacijo ponovno uporabiti (4. odst. 17. čl. ZDIJZ). Skladno s 3. odst. 4. čl. ZDIJZ ponovna uporaba informacij javnega značaja sicer predstavlja "uporabo s strani fizičnih oseb ali pravnih oseb za pridobitne ali nepridobitne namene razen za prvotni namen v okviru javne naloge, zaradi katerega so bili dokumenti izdelani."

4. Izjeme oz. katere informacije niso informacije javnega značaja?

Izjeme, torej informacije, ki niso javnega značaja, so določene v 6. čl. ZDIJZ in so:

- podatki, ki po zakonodaji veljajo kot tajni;
- podatki, ki so po zakonodaji opredeljeni kot poslovna skrivnost;
- osebni podatki, če bi razkritje skladno z zakonodajo predstavljajo kršitev varstva osebnih podatkov;
- podatki, katerih razkritje bi po zakonodaji pomenilo kršitev zaupnosti individualnih podatkov o poročevalskih enotah;
- podatki katerih razkritje bi po zakonodaji pomenilo kršitev zaupnosti davčnega postopka ali davčne tajnosti;
- podatki pridobljeni ali sestavljeni zaradi ali v zvezi s kazenskim pregonom ali prekrškovnim postopkom ali v zvezi z njim in bi njegovo razkritje škodovalo izvedbi postopka;
- podatki pridobljeni ali sestavljeni zaradi pravnega, nepravdnega ali drugega sodnega postopka, in bi razkritje škodovalo izvedbi;
- podatki iz dokumenta, ki je v postopku izdelave, in je še predmet posvetovanja v organu, in bi razkritje povzročilo napačno razumevanje njegove vsebine;

² Odločitev IP št. 090-89/2022 z dne 25.3.2022 si lahko preberete na: <https://www.ip-rs.si/informacije-javnega-zna%C4%8Daja/iskalnik-po-odlo%C4%8Dbah/prosilec-mestna-ob%C4%8Dina-maribor-1647427026>

- podatki o naravni oziroma kulturni vrednoti, ki po zakonodaji niso dostopni javnosti zaradi varovanja naravne oziroma kulturne vrednote;
- podatki iz dokumenta, ki je bil sestavljen v zvezi z notranjim delovanjem oziroma dejavnostjo organov, in bi razkritje povzročilo motnje pri delovanju oziroma dejavnosti organa.

Primer iz prakse IP: V odločbi št. 021-124/2008/12 z dne 19. 12. 2008, je IP Občini Medvode naložil, da mora prosilki posredovati fotokopije zahtevanih dokumentov v zvezi s potovanji, ki jih je plačala občina torej dokumente, ki kažejo na upravičeno oz. neupravičeno porabo javnih sredstev. IP je občini tudi naložil naj prekrije varovane osebne podatke. Glede teh je pomembno, da nima vsak osebni podatek statusa t. i. varovanega osebnega podatka in se posledično določeni podatki lahko razkrijejo. Konkretnije, seznam udeležencev izleta v Benetke, je prosto dostopna informacija javnega značaja, saj je bil izlet plačan iz proračunskih sredstev občine. Glede imena, priimka in delovnega mesta javnih uslužbencev ima oseba, zaposlena v javnem sektorju, bistveno zmanjšano pričakovanje zasebnosti zaradi načela odprtosti, ki terja transparentno delovanje organa s ciljem čim večje udeležbe državljanov pri izvajanju oblast. Medtem, ko podatki o drugih osebah (npr.: turistični vodnik, oseba, ki je pripravila račun) niso javni oz. so varovani osebni podatki.

5. Kako zahtevam informacije javnega značaja?

Informacije lahko zahtevate s pomočjo zahtevka, ki ga naslovite na željeni organ. Pri tem morate upoštevati, da ZDIJZ v 17. čl. natančno določa obvezne sestavine zahteve za dostop do informacij javnega značaja, to so: organ, ki mu zahtevo pošiljate, osebno ime ali ime pravne osebe, morebitnega zastopnika ali pooblaščenca in naslov prosilca, zakonitega zastopnika ali pooblaščenca. Poleg tega je potrebno opredeliti tudi informacijo, ki jo želite in na kakšen način želite prejeti informacijo (vpogled, prepis, fotokopija, elektronski zapis).

Nasvet: preden podate zahtevek, preverite spletno stran zavezanca, morda je informacija že javno dostopna.

Česa ne navajajte v zahtevi: argumentov ali pojasnil, ki podpirajo vaše delovanje;

izjav, ki bi lahko škodile ugledu ali užalile druge; ne iščite pojasnil, izjav, razlag, potrditev ali zanikanja obtožb.

Za konec dodajamo še priporočilo IP³: v zahtevi skušajte približno opredeliti kako se željeni dokument imenuje in opisati kaj vsebuje, kar bo pripomoglo k hitrejšemu postopku. Dokumenta ni potrebno opredeliti po številki ali drugih oznakah. Lahko pa za pomoč pri oblikovanju definicije dokumenta, ki ga želite, prosite uradno osebo pri zavezancu, ta vam mora pri vlaganju zahteve pomagati. Če vas npr. zanima vsebina konkretne pogodbe, zahtevajte (lahko tudi opisno) to konkretno pogodbo, in ne vseh pogodb, ki jih je organ sklenil v določenem obdobju. V praksi se obsežne zahteve velikokrat ne obnesejo in lahko vodijo v dolge postopke in s tem povezane stroške.

---

³ Dostop: <https://www.ip-rs.si/informacije-javnega-znacaja/ijz-pri-organih/kako-napisati-zahtevo>

6. Obravnava zahteve za IJZ

Organi morajo o zahtevi za dostop do IJZ odločiti nemudoma, oziroma najkasneje v roku 20 delovnih dni. Organ lahko zahtevi ugodi ali jo deloma ali v celoti zavrne. Odločitev o tem sprejme predstojnik organa ali za to določena uradna oseba.

Organ zahteve prosilca za dostop ne sme zavrniti, če ta nima vseh predpisanih sestavin. V tem primeru ga mora pozvati k dopolnitvi.

Če organ zahtevane informacije nima, to ni razlog za zavrnitev zahteve, saj mora organ v teh primerih "nemudoma, najpozneje pa v roku 3. delovnih dni od dneva prejema zahteve, odstopiti zahtevo organu, ki je glede na vsebino zahteve pristojen za njeno reševanje, in o tem obvestiti prosilca" (20. čl. ZDIJZ).

Če organ za posredovanje zahtevane informacije potrebuje več časa, npr. zaradi izvedbe delnega dostopa do informacije javnega značaja ali zaradi obsežnosti zahtevanega dokumenta, lahko 20 dnevni rok podaljša za največ 30 delovnih dni. O podaljšanju roka in razlogih za podaljšanje mora organ dolžan odločiti s sklepom, ki ga mora sprejeti najkasneje v 15. delovnih dneh po prejemu zahteve in proti kateremu se prosilec ne more pritožiti.

V primeru, da:

- zahtevi ugodi - ustvari o tem uradni zaznamek in prosilcu takoj omogoči seznanitev z informacijo oziroma vpogled, elektronski zapis, prepis ali kopijo;
- zahtevo deloma/v celoti zavrne - o tem sestavi pisno tj. zavrnilno odločbo, v kateri mora pojasniti, zakaj zahtevi ni bilo ugodeno, ter podati pravni pouk, iz katerega izhajajo možnosti in ustrezen postopek ter roki za uveljavljanje pravnega sredstva zoper odločitev.

7. Dostop v praksi

V praksi zaznavamo nizko ozaveščenost (potencialnih) prosilcev, težave z nepoznavanjem pravice, neznanje glede pritožb ob molku organa ali zavrnilnih odločbah, strah ob nekaterih taktikah zavezancev, pa tudi malo oz. nič aktivnosti za ozaveščanje prosilcev.

Skoraj 30 % prijav, ki jih je prejel Center Spregovori! v obdobju od 1. 1. 2020 do 30. 6. 2021, se je nanašalo na pomoč pri dostopu do informacij javnega značaja.

- *Slabša odzivnost in zmožnost prepoznavanja zahteve po informaciji javnega značaja na strain mestnih občin;*
- *Slabši odziv pri študentki, najboljši pri NVO s standardizirano zahtevo za dostop do informacij javnega značaja*

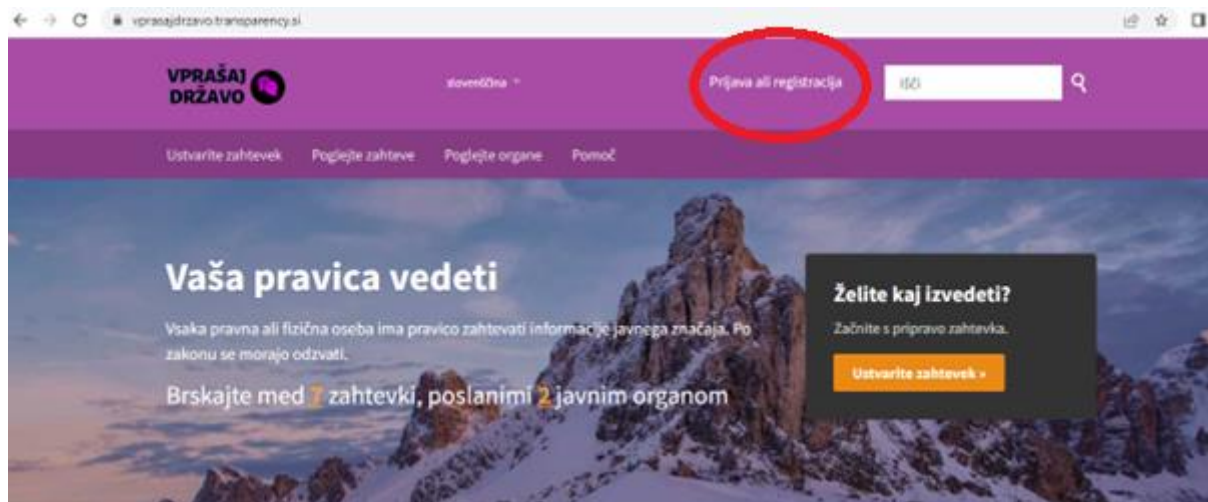
8. Uporaba platforme Vprašaj državo

V Slovenijo smo prenesli uporabnikom prijazno platformo Alaveteli, ki omogoča voden postopek za oblikovanje zahtevka. Tega ustvari in pošlje organu, odgovore organov z zahtevanimi informacijami pa javno objavi. Digitalna rešitev Alaveteli uspešno deluje že v 26 državah.

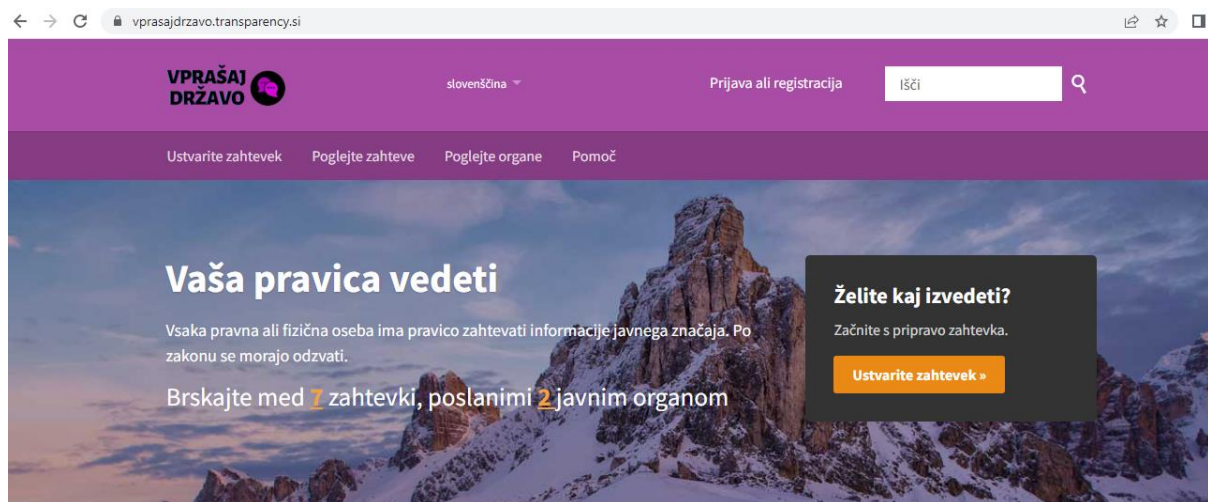
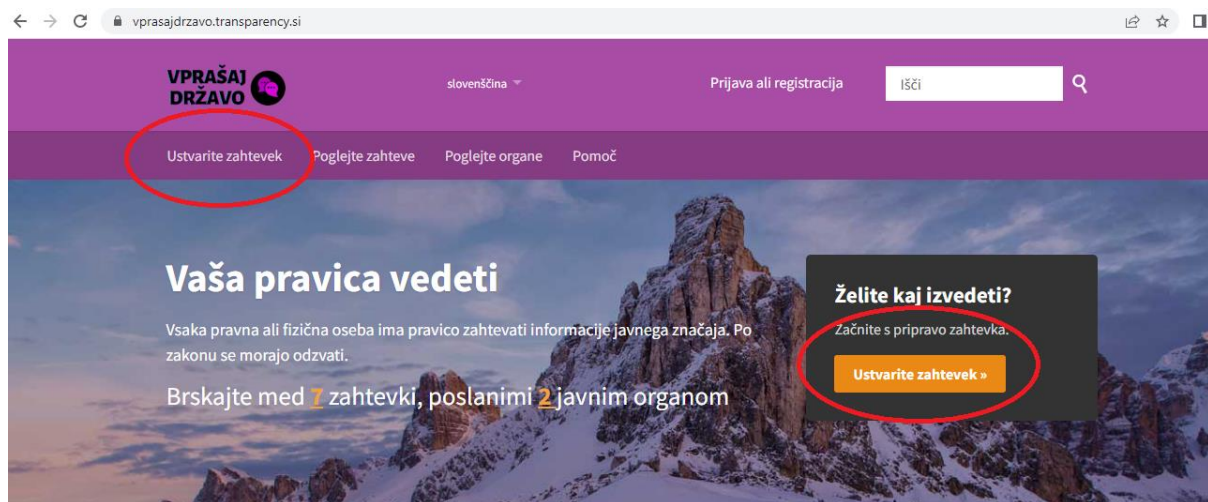
Naša spletna platforma pa bo olajšala tako postopek za oddajo zahtevka, kot tudi postopek za odgovor nanj.

Do platforme dostopate na tem spletnem naslovu: <https://vprasajdrzavo.transparency.si/>

Odpre se vam osnovna stran, kjer se lahko registrirate:

Ko ustvarite račun, lahko ustvarite nov zahtevek:

Na spodnjem delu iste strani lahko tudi preverite, kateri organi so že odgovarjali in katere informacije so podali.

The screenshot shows the 'vpRASAJ DRŽAVO' website. The left column, titled 'Od koga lahko zahtevam informacije?', lists two requesters: 'Transparency International Slovenia' with 5 requests and 'Testna institucija' with 2 requests. A link 'Prebrskajte vse organe' is provided. The right column, titled 'Katere informacije so bile zahtevane?', lists seven requests with their subjects and dates: 'Test' (13 days ago), 'Testna informacija' (13 days ago), 'Statistika porabe elektrike' (13 days ago), 'Statistika prijav žvižgačev' (15 days ago), and 'Testiram, da vidim, če dela' (15 days ago). A link 'Prebrskajte vse zahteve' is at the bottom.

Ko boste želeli ustvariti nov zahtevek, vas bo stran prosila, da izberete organ, od katerega želite pridobiti informacije. Če smo organ že vnesli v bazo, ga boste lahko našli z iskalnikom, v nasprotnem primeru pa nas lahko poprosite, da ga v bazo dodamo.

The screenshot shows the 'vpRASAJ DRŽAVO' website's 'Izberite organ za dopis' page. The header includes the logo, 'slovenščina', 'Prijava ali registracija', and a search bar. The navigation bar has 'Ustvarite zahtevek', 'Poglejte zahteve', 'Poglejte organe', and 'Pomoč'. The main content area has the title 'Izberite organ za dopis' and a note: 'Iščite za organi, od katerih bi želeli informacije: Skladno z zakonom morajo odgovoriti (zakaj?).' Below is a search input field containing 'Transparency' and an 'Išči' button. The results show '1 najden organ': 'Transparency International Slovenia', also known as 'Transparency', with 5 requests. An 'Ustvarite zahtevek' button is next to it. At the bottom, it says 'Ne najdete željenega?' and provides a link: 'Prebrskaj vse ali nas poprosi, da kakšnega dodamo.'

VPRAŠAJ DRŽAVO

vpasajdrzavo.transparency.si/select_authority

Prijava ali registracija

IŠČI

Ustvarite zahtevek Poglejte zahteve Poglejte organe Pomoč

Izberite organ za dopis

Iščite za organe, od katerih bi želeli informacije: **Skladno z zakonom morajo odgovoriti** [izobajti](#).

npr: Ministrstvo za obrambo

Ne najdete željenega?

[Prebrskajte vse ali nas poizkusite, da kakšnega dodamo.](#)

Če kliknete na katerega izmed organov, se vam izpišejo zahteve, ki so jih nanj že naslovili uporabniki:

vpasajdrzavo.transparency.si/body/transparency

Transparency International Slovenia

Javni organ, znan tudi kot Transparency

5 zahtevkov

0 sledilci

Test

Zahtevek je bil poslan na Transparency International Slovenia s strani Jernej Trebežnik dne 23. mar 2023.

Čaka na klasifikacijo.

test S spoštovanjem, Jernej Trebežnik

Testna informacija

Zahtevek je bil poslan na Transparency International Slovenia s strani Bojan Golčar dne 23. mar 2023.

Čaka na klasifikacijo.

Ključne besede

Narejeno med in

Več o tem organu

[Domača stran organa](#)
[Metoda objave](#)
[Preglejte e-poštni naslov za zahteve za IJZ](#)
[Zaprosite nas, da dodamo e-poštni naslov za IJZ](#)

Transparency International Slovenia
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana
Telefon: +386 (0) 1/320 73 25
E-mail: info@transparency.si

Spletna stran: transparency.si
twitter.com/TransparencySi
facebook.com/TISlovenia
instagram.com/transparencysi

Projekt *Vprašaj državo: Enostaven dostop do informacij javnega značaja* izvaja organizacija Transparency International Slovenia s projektnimi partnerji Zavod Pip, Zavod Bob, Zavod Dobra družba, Mladinska zveza Brez izgovora, Društvo za okoljsko vzgojo Evrope.